

ביום הזה לא מבקשים סליחה ולא סולחים לאף אחד, אלא עושים חשבון נפש אמיתי כדי לא לחזור על חטאי העבר בשנה החדשה. אלי רייפמן מזכיר למה כמעט כל מה שאנחנו יודעים על יום כיפור מוטעה מיסודו

אתה ו-128 נוספים אוהבים את זה.

אהבתי



תולדותיו והתדרדרותו של יום הכיפורים הן מהטרגדיות הנוראיות ביותר שקרו לעם היהודי. "קרו" זו מילה מטעה, כי זה לא סתם "קרה" לנו, אלא אנחנו, ורק אנחנו, היינו ועדנו הגורם לירידה האנושית והרוחנית אולי מהגדולות ביותר בתולדות היהדות.

למעשה, כמעט כל מה שאנו יודעים על או עושים ביום כיפור הינו מוטעה מיסודו. תקצר היריעה לפרט את מלוא גודל האסון על כל מרכיביו, ולכן נתעמק בעיקרי הדברים בלבד, שגם הם מזעזעים דיים. ראשית - **אין שום סליחות**.

כן, כן, קראתם נכון. אין שום כפרה על חטאי השנה הקודמת ושום מחיקת עוונות. אין, ולא היתה זו מעולם מהותו של יום הכיפורים. התפיסה שאדם יכול לחטוא כל השנה - לגנוב, לשקר, לנאוף, לרכל, לגזול, להרוג ולחמוס - ולקבל מחילה על כך ביום פשוט אחד של קריאת טקסטים, התחנפות לבורא עולם וצום קל, מקורה בנצרות ובדתות אחרות, ואנחנו "אימצנו" את זה על הדרך.

אחד הרבנים והמקובלים הגדולים ביהדות בכל הזמנים, ר' משה חיים לוצאטו, הרמח"ל, שספרו "מסילת ישרים" הוא מבחינת "שלום כיתה א'" בכל ישיבה ומרכז לימוד ליהדות בארץ ובעולם, אומר את זה בעברית צחה שאיננה משתמעת לשתי פנים: **"...אם יאמר לך יצר הרע חטא והקב"ה מוחל - אל תאמין..."** איך מתקן האדם את אשר עיוות והחטא כבר נעשה? הרי שרצח אדם את חברו, הרי שנאף, איך יוכל לתקן הדבר הזה? היכול להסיר את המעשה העשוי מן המציאות? "... אין מספיק סימני קריאה לשים אחרי משפט זה, שבאופן מסתורי "אובד" כל שנה בדרך לבית הכנסת לבקשות מחילה. על בסיס זה, גם מנהג הכפחות שהתפתח כנראה מבבל (עיראק של היום) במאה ה-6 לספירתם, הינו חסר כל קשר ליהדות (מלבד זה שאמנם משתמשים בתרגול ביום הכיפורים) ובמתכונתו המודרנית, תכניו מהווים לא פחות מעבודת אלילים ועבודה זרה.

מהותו של יום הכיפורים מעולם לא היתה קבלת כפרה חיצונית אלא פנימית בלבד! עשרות רבות של מקורות חז"ל ובעיקר הזהר הקדוש, מעידים כאלף עדים שענין הכפרה הוא אישי ופנימי בלבד לכל אדם. למעשה, הכפרה הינה הליך שבו אמור האדם לשבת עם עצמו, להתבונן בחטאי השנה שעברה, לשחזר את "זירת הפשע" והסיטואציה המדויקת בדמיונו (רגע הכניעה ליצר, הכעס, ההחלטה לנאוף, לרכל, לשקר וכו') - ואז לתקן את החטא במקורו, קרי, לדמיין כיצד היה נוהג אחרת ונמנע מן החטא. וכל תהליך ההתבוננות הנ"ל מעולם לא היה למטרת **מחיקת** פשעי עבר - אלא למטרת **מניעת** פשעי עתיד!

כל מהותה של היהדות הינה תהליך שיפור עצמי מתמיד ברמת מידות, מוסר ושליטה ביצריו, שתוצאתו הינה עלייה ברוחניות, שהיא היא הדבקות בבורא עולם. כאשר אנו מאמינים שביום הכיפורים, אם רק נבצע את הפעולות המכניות נכונה נקבל תגמול על כך בדמות "מחיקת עוונות" ואיפוס מונה החטאים, אזי כל תפילותינו הינן למעשה עבודה **למען עצמנו בלבד**, למען אהבת העצמי שהיא יצר הרע והאגו והסטרא האחרא שחז"ל מזהירים אותנו מפניו כאויב הנורא והיחיד באמת שקיים לאדם.

טקס הכפרות המקורי בתורה היה למעשה סימבולי. בני ישראל היו מחויבים בהתבוננות הפנימית שבסופה היו משחררים **שני** תרנגולים בלבד למדבר בעבור העם כולו (כשני מיליון איש), וכל מהותו של טקס זה היתה סמלית לכך שעתה, כאשר העם התבונן וזיהה את חטאיו בעבר, הרי הינו "משלח" חטאים אלו למדבר כדי שיתרסקו וייעלמו בשאיפה שלא יחזרו בשנה הבאה. היה זה טקס של אחדות סביב רעיון הכפרה האישית, טקס שבו עם שלם היה מודה בפני עצמו בחולשותיו כנגד יצריו ותאוותיו וכניעתו להם, ומתחייב להשתדלות לשיפור עצמי. אפילו האר"י הקדוש מבהיר שמהות טקס הכפרות הינה "הכנעת דינים", שהיא הכנעת יצריו של האדם והנזק שהוא מביא לעצמו בעקבות כניעתו להם.

טקס מדהים זה הפך לאחר חורבן הבית להיות טקס **שוחד** לשופט עליון. אדם מביא תרנגול, שוחט אותו ואומר "זה... זה חליפתי, זה תמורת, זה פְּכֻרְתִּי. זה התְּרַנְגוּל יֵלֶךְ לְמִיתָה וְאֲנִי אֵלֶךְ לְחַיִּים טוֹבִים אֲרָפִים וְלְשָׁלוֹם...". תקראו את זה שוב רגע. כמעט קשה להאמין. היהודי מודה למעשה שהוא פשע, אך מציע מישהו (או משהו) שייענש במקומו, כאשר הוא עצמו יילך "לְחַיִּים טוֹבִים אֲרָפִים וְלְשָׁלוֹם". תארו לעצמכם שהיתה אופציה כזאת לכל אדם שהודה בפשעיו בבית המשפט... "כבוד השופט, הנה, תרנגול זה יחליף אותי בכלא!..."

הטקס עצמו אינו הבעיה המרכזית. לעתים הוא מבוצע עם כסף במקום עם תרנגול חי והכספים הולכים לצדקה ויש בזה לא מעט טעם חברתי. הטרגדיה האמיתית היא בכך שהאדם מסיר כאן מעצמו כל אחריות למעשיו (!) כאשר לב היהדות הוא חינוכו של האדם לאחריות מוחלטת ומחויבות למשפחתו, לקהילתו, לאנושות ולבורא עולם. היהדות מביאה אדם להכיר בכך שמעשיו משפיעים על כל דבר ביקום, וכי הוא חייב להיות אחראי לכל מעשיו, לא כל שכן לחטאיו. בבסיס אחריות זו עומדת הקביעה המוחלטת שהתיקון לחטאי האדם חייב להיעשות על ידו אישית ולא על ידי צד ג'

כלשהו.

במתכונת הנוכחית של הכפרות ויום הכיפורים ככלל, במקום לזהות את חטאינו, את כניעותינו לסטרא אחרא בעבר בכדי לתקן בעתיד, אנו למעשה ממשיכים לעבוד אותו! מדוע אנו מבקשים סליחה מאנשים ביום הכיפורים? מדוע פשט המנהג הנורא של סמסים בתפוצת נאט"ו בסגנון "אם פגעת במישהו אז אני מתנצל"? הרי אם אנו מרגישים שפגענו באדם - למה לחכות ליום כיפור?! התשובה פשוטה: אנו מחכים ליום כיפור כי עמוק בליבנו אנו מאמינים שאם נבקש את הסליחה ביום זה - אז גם לנו ייצא מזה משהו... אם כבר להתנצל - לפחות שנרוויח משהו...

עבודת אלילים איננה רק סגידה לפסל זה או אחר. כל פעולה ומחשבה ששמה את טובתנו שלנו בלבד כמרכז מעיינינו הינה עבודה זרה, כי אנו למעשה עובדים את הסטרא אחרא והאגו האישי ולא את בורא עולם או טובת הכלל. למעשה, התבוננות פנימית בחטאים ככלי לשיפור אישי ורוחני הינה ליבה של עבודת השם והיהדות ככלל, ואיננה מוגבלת ליום כיפור בלבד. בפועל, אדם צריך להתבונן במעשיו כל יום! אם מישהו מחפש מסגרת לכך, אזי המסגרת שניתנה ביהדות הינה "קריאת שמע שעל המיטה" שבמהלכה אמור אדם להתבונן בחטאיו באותו היום ללא כל הלקאה עצמית אלא רק כמתבונן מהצד, כדי לזהות ולהכיר את הרע שבו ולהימנע מעשייתו בעתיד.

הרמח"ל אומר בפשטות: "...צריך האדם להיות מתבונן בשכלו תמיד בכל זמן ובזמן קבוע לו בהתבודד... אם האדם מפקח על עצמו ... וניצל מיצר הרע". ואם זה יותר מדי אז כל ראש חודש נחשב ביהדות ל"יום כיפור קטן", ובמקום 365 ימים, אפשר לרדת ל-12 בלבד. ואם גם זה יותר מדי, אז עשרת ימי התשובה, שהם הימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים, גם הם הזדמנות מצוינת. ואם עשרה ימים זה גם יותר מדי - אז לפחות ביום כיפור, יום אחד בשנה, צריך אדם להתבונן בעצמו ולעשות כפרה אמיתית, חשבון נפש אמיתי, לא כי הוא מייחל לפרס כלשהו מבורא עולם אלא כדי להשתפר בשנה הבאה ולהעלות את ההסתברות, שגם אם ייפול לחטאים חדשים, לפחות לא יחזור על חטאים ישנים, ובכך יעלה בקדושה.

ביום כיפור לא מבקשים סליחה ולא סולחים לאף אחד. פשוט עושים חשבון נפש אמיתי והכרעה ערכית ואישית להשתדלות מרבית שלא לחזור לחטאי העבר בשנה החדשה.

גם מטרת הצום מעולם לא היתה להראות לאלוהים ש"הנה, תראה, אני אפילו לא אוכל היום! אז תעריך את זה ותסלח לי!"... השאלה: "אתה צם ביום כיפור?" הפכה באופן אירוני להיות מעין מבחן אמונה מודרני כאשר בפועל הצום הינו שולי לחלוטין ורק מלווה את ההתבוננות. הנושא העיקרי הוא "עיני הנפש" ולא עיני הגוף. אתה מעמיד את נפשך למשפט, שבו אתה בוחן את כל המקומות שבהם נכנעה ושירתה את הסטרא אחרא במקום לשלוט עליו. הצום אינו מבחינת התענות או סיגוף, אלא מבחינת התעלמות מצרכי הגוף הגשמי לפחות פעם אחת בשנה כדי להתמקד בפנימי והרוחני. הצום הינו חלק מהמשטר שבו אינך נותן לגופך והגשמיות שבו לשלוט עליך.

כאן נכנס הפרדוקס הנוראי של הארוחה המפסקת שלפני הצום. אחד המקובלים בסוף ימי הביניים העיר בציניות בלתי מבטלת לגבי הקומבינה שלנו להתמלא באוכל לקראת הצום כדי שיהיה צום קל: "...רע עלי המעשה אשר עשו, ועיני ראו כמה מהם לאכול לשבעה אחר הסליחות, וכל השומע יצחק להם - הכזה יהיה צום? ...אחר כי תשבע בטנו... איך ימלא פיהו לומר 'עננו' ולהתחנן... ועדיין לא נתעכל מזון שבמעיו?... הצום למעשה אמור להתחיל הרבה קודם, וכמה ימים שיכול אדם לשאת לפני יום כיפור מבלי לפגוע בעצמו בריאותית, אבל אהבת העצמי חזקה היא... אנו נשתדל תמיד לקבל כמה שיותר שחר לעצמנו בעבור עלות ומאמץ נמוכים ככל שנוכל, וכאן בדיוק נפלנו.

אין כאן אשמה של דתיים. אין כאן אשמה של חילונים. הטרגדיה היא של כולנו. נכנסנו כל כך חזק לאוטומט של כניסה ויציאה מחגים מבלי להבין את מהותם, עד ששכחנו את הסיבה האמיתית לקיומו של יום כיפור והחלפנו מצווה ומנהג מדהימים באיכותם, מהיפים ביותר של מסורתנו, בעבודה נוספת של האגו, אהבת העצמי והצורך שלנו לדאוג לעצמנו בלבד בדרך הקלה.

כולי תקווה שמשהו מהכתוב נגע ללבכם. גם אם אינכם מסכימים - הרי מחשבה על העניין ודין בנושא חשובים לא פחות מתיקון ההרגלים הרעים. ועד התיקון המיוחל, מכל הלב, הנני מאחל צום קשה לכל מי שהקשיב באמת.

אתה ו-128 נוספים אוהבים את זה.

אהבתי

